

Ministerie van Vrede, 15 september 2011

Wij mensen zijn wonderlijke, emotionele, irrationele wezens.

Een orka is verdwaald, we verzorgen hem, we noemen hem Morgan, we besteden er veel geld aan, we strijden er over of hij kan overleven als we hem terugzetten in de oceaan..

Een keizerspinguïn verdwaalt, hij eet zand, we opereren hem vier keer, we noemen hem Happy Feet, we geven 18.000 euro uit om hem op weg te sturen naar Antarctica.

Intussen houden we miljoenen intelligente varkens in te kleine stallen en na een kort en onnatuurlijk leven eten we ze op.

We houden mensen die in coma zijn geraakt jarenlang kunstmatig in leven, we ontwikkelen peperdure medicijnen tegen zeldzaam voorkomende ziekten, en intussen staan we een wapenhandel toe waarmee volken die zulke wapens zelf niet kunnen maken elkaar aan flarden schieten. Als dat is gebeurd financieren we het Rode Kruis en Artsen zonder Grenzen om de gewonden weer op te lappen.

Hoe ouder ik word, des te minder begrijp ik er van. Het is nog enigszins invoelbaar dat spanning zo oploopt dat mensen elkaar met zeisen en knotsen te lijf gaan. Maar dat aan tekentafels wordt vastgesteld hoe ijzererts zal worden omgezet in bommen, granaten, landmijnen, tanks, kanonnen, en hoe achter politieke bureaus wordt besloten elkaar daar anoniem mee te vernietigen— anoniem, want je ziet de vijand niet --, hoe wordt besloten dat miljoenen jonge mannen, tegenwoordig ook vrouwen, die part noch deel hebben gehad aan de besluiten, elkaar uiteen gaan rijten met dat metaal, hoe de enorme vernielingen en de hoge er mee gepaard gaande kosten worden gemotiveerd, daar staat je verstand bij stil.

Maar het gebeurt.

Sinds mensenheugenis worden burgers betrokken bij geweld, om conflicten op te lossen waar ze geen sikkepit van begrijpen, ze worden gemarteld en gedood, hun kinderen worden voor hun ogen overhoop gestoken, ze worden verkracht en verminkt, ze lijden honger, en intussen worden elders op de wereld kerstballen gemaakt en gaan we gebukt onder obesitas

We leven niet met het primaat van de vrede, maar van de economie. De voedselproductie. De wapenhandel. De welvaart. Daar kun je krokodillentranen over schreien, het is de werkelijkheid waar we allemaal medeverantwoordelijk voor zijn.

Als er in regeringen een minister voor vrede zou zijn, dan zou die voorlopig waarschijnlijk hoogstens bereiken dat op een aantal beleidsterreinen een vredestoets zou worden toegepast, bijvoorbeeld op de terreinen economie, justitie, ontwikkelingssamenwerking, sociale zaken, defensie. Maar dat zou al heel wat zijn. Zoiets als een ecologische toets, een gebied waar we enige voortgang zien.

‘Oorlog is futiel’, zei de Chinese wijsgeer Mo-Ti in de vierde eeuw voor Christus: ‘De man die ten strijde trekt kan immers niet zaaien en niet oogsten.’ Vierentwintig eeuwen later hebben we dat nog niet begrepen.

De mensheid heeft talloze belangrijke denkers voortgebracht die oorlog veroordeelden. Techniek stelt ons in staat permanent met iedereen te communiceren en met ruimtevaartuigen ons zonnestelsel te verkennen. De gruwelijkheden van oorlogen zijn overal dagelijks op ons beeldscherm te zien. Dat alles helpt niet om oorlog te voorkomen. Altijd weer is er nagedacht, geschreven, gediscussieerd over middelen om oorlog uit te bannen. Vredesconferenties zijn er al enkele eeuwen, oorlogvoeren gaat door.

Het eerste wat bij je opkomt is dat de *aard van de mens* moet veranderen. Sommigen zeggen dat de mens van nature goed is en vredelievend, maar dat politieke systemen hem op het verkeerde pad brengen. Helaas, de geschiedenis leert dat ook communistische regimes—gebaseerd op de gedachte dat de mensen in wezen goed zijn, maar dat het politieke systeem hen bederft—bepaald geen garanties zijn voor beperking van geweld.

De geschiedenis laat ons ook zien dat de overwegingen in bijvoorbeeld de Peloponnesische oorlogen, politieke en militaire overwegingen, of de aard van de mensen in die oorlog, weinig verschilde van die van de overwegingen en van de aard van de mens in de eenentwintigste eeuw.

Moeten we daaruit niet de conclusie trekken dat het voorkómen van oorlogen door middel van het veranderen van de menselijke aard, onbegonnen werk is?

Ik bepleit niet dat we ophouden met het proberen mensen te doordringen van het belang van vrede en de rampspoed van oorlogen. Ik wijs er wel op dat we daar niet al te veel heil van moeten verwachten. Organisatie, overleg, hinderpalen aanbrengen tegen het overgaan op gewelddadige oplossingen, het wijzen op de inefficiency van oorlogen, is doeltreffender, denk ik.

‘Bij de pakken neerzitten’ lost zeker niets op. Gelukkig zijn er steeds weer burgers te vinden die niet willen berusten in onrecht en onrechtvaardigheid, die vinden dat elk mens recht heeft op een veilig en menswaardig bestaan. IKV Pax Christi is zo’n organisatie, waarin mensen zich verenigen om kennis, kracht en inzet te bundelen voor een doel dat wellicht belangrijker is dan enig ander: vrede. Een virtueel ministerie van vrede is een instrument om dat doel dichterbij te brengen. Om aandacht te krijgen. Hoe kon ik nee zeggen toen me werd

gevraagd daaraan mee te werken? De ellende die oorlog over mensen brengt is enorm. Mijn jeugd werd beheerst door de Tweede Wereldoorlog. Wat ik meemaakte was niets in vergelijking met wat miljoenen anderen hebben meegemaakt en meemaken, en toch hebben die oorlogsjaren mijn denken en handelen voor een groot deel bepaald. Het onrecht dat oorlog teweeg brengt is zo onbeschrijfelijk, dat we niets mogen nalaten om er iets aan te doen.

Wat gaan we doen?

Uitdragen hoe belangrijk democratie is voor vrede in de wereld. Vrijheid van meningsuiting. Het belang van boeken en het vrije woord voor het ontwikkelen van een eigen mening. Het steunen van een nog vrije boekwinkel, Etana Books, in Damascus. Daar zal Petra Stienen zo dadelijk wellicht iets over zeggen.

De honderden vrijwilligers steunen die op allerlei gebieden het belang van internationaal vredeswerk onder de aandacht brengen. In de komende vredesweek zullen talloze activiteiten in het hele land worden ontplooid. Internationale solidariteit nieuw leven inblazen, in een tijd waarin de concentratie op geld, op materiele welvaart zorgelijke vormen aanneemt.

Kortom, met onze zwakke krachten, met de geringe middelen die we hebben, proberen de wereld iets minder gewelddadig te maken.

Jan Terlouw